

Alkotmánybíróság
1015 Budapest

Donáti u. 35-45.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	N/1400-2/2014.
Érkezett:	2014 OKT 03.
Példány:	1
Melléklet:	1 db
Kezelőiroda:	RS

**Alkotmányjogi panasz indítvány
kiegészítése**

Varga Jánosné

3240 Parádóhuta, Wesselényi u. 8.
szám alatti lakos indítványozónak

Képv.:

SEBESTYÉN ÜGYVÉDI IRODA
Dr. Sebestyén Emil ügyvéd
3300 Eger, Vörösmarty út 43.
Telefon: (36)410-059

A Kúria a dr. Sebestyén Emil ügyvéd által képviselt Varga Jánosné felperesnek a **dr. Róka Sándor** jogtanácsos által képviselt Heves Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatósága (3300 Eger, Deák Ferenc utca 11-13.) alperes ellen társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata iránt az Egeri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon 6.M.549/2012. szám alatt indított és az Egeri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2013. február hó 01. napján kelt 6.M.549/2012/8. számú ítéletével befejezett perében, a jogerős ítélet ellen az alperes részéről előterjesztett **felülvizsgálati kérelem folytán meghozott Mfv.III.10.336/2013/6. számú ítéletével szemben az Alkotmánybíróság előtt IV/1400-1/2014. ügyszám alatt folyamatban lévő eljárásában**

100

Tisztelt Főtitkár Úr!

Tájékoztatom, hogy szíves megkeresését, amelyben a IV/1400-1/2014. ügyszám alatt iktatott ügyben, az Alkotmánybíróságra 2014. augusztus 12-én érkezett, a Kúria Mfv.III.10.336/2013/6. számú ítélete ellen – Varga Jánosné képviselőjében – az Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság útján előterjesztett alkotmányjogi panasz indítványom kiegészítésére kér fel, köszönettel megkaptam.

Megbízom képviselőjében alkotmányjogi panasz indítványomat az alább kifejtettek szerint szeretném kiegészíteni, illetve két korábban meg nem jelölt alapjog sérelmét kifejteni.

I.

Alkotmányjogi aspektusok szerint, a röviden összefoglalt tényállás

Az ügyfelem 2012. május 11-én öregségi nyugdíj megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő a Heves Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatósága előtt, amelyet a hatóság elutasított, azzal az indoklással, hogy az ügyfelem szolgálati ideje csak 9 év 306 nap, azaz nem rendelkezik sem az öregségi nyugdíj megállapításához szükséges 20 évnyi, sem pedig az öregségi résznyugdíjhoz igazolandó 15 évnyi szolgálati idővel. A határozat indokolása szerint az 1972. december 1-jétől 1989. május 31-ig terjedő időszakot nem lehet szolgálati időként figyelembe venni, mert az a társadalombiztosítási nyilvántartásban nem szerepel, az ügyfelemnek pedig, szolgálati idejét nem sikerült azt okmányokkal vagy más hitelt érdemlő módon igazolnia.

Az ügyfelem az elsőfokú határozat ellen fellebbezéssel élt, amelyet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Jogorvoslati Főosztálya elutasított, ezért keresetlevelet terjesztett elő az Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon, amelyben kérte a határozat megváltoztatását és az 1976. április 14-től 1989. május 31-ig terjedő időszak – amely alatt végig megbízási jogviszony keretében dolgozott – szolgálati időként való elismerését. (A kereseti kérelem az 1972. december 1-je és az 1976. április 13-a közötti időszakra már nem terjedt ki.)

Az elsőfokú bíróság jogerősen megállapította, hogy az érintett időszak szolgálati időnek minősül.

Indokolásában kifejtette, hogy a társadalombiztosítási nyugellátásokról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 37. § (4) bekezdés szerint a biztosítással járó jogviszony 1998. január 1. napját megelőző időtartamát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni. Ennek alapján az ügyfelem szolgálati idejének elbírálásakor az 1997. december 31-én még hatályban lévő, a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvényt (a továbbiakban: T.) és az azt végrehajtó 89/1990. (V. I.) MT rendeletet (a továbbiakban: R.1), vagyis azoknak az 1997. december 31-én hatályos rendelkezéseit alkalmazta; és ezek alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az ügyfelem 1976. április 14. napja és 1989. május 31. napja közötti megbízási jogviszonya szolgálati időnek minősül.

A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. A Kúria tanácsa az Mfv.III.10.336/2013/6. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és az ügyfelem keresetét elutasította.

Az ítélet indokolásában kifejtette, hogy a Tny. 37. § (4) bekezdésben foglalt rendelkezés bevezetésének az volt a célja, hogy az 1997. december 31. előtt már megszerzett jogok ne vesszenek el 1998. január 1. után, a Tny. hatályba lépésével; majd az ügyfelem jogviszonyára nem az 1997. december 31-én hatályos jogszabályokat alkalmazta, hanem a megbízási jogviszony keletkezésakor és fennálltakor hatályosakat, azaz a T. 10. §-ának és 54. § (1) bekezdés e) pontjának 1976 és 1989 közt hatályos szövegét, a T. korábbi végrehajtási rendeletének, a 17/1975. (VI. 14.) MT rendelet (a továbbiakban R.2) 7. § (1) bekezdésének 1987-ben módosított szövegét, és a 3/1975. (VI. 14.) SZOT szabályzatot.

A T. 10. § (1) bekezdésének 1976 és 1989 között hatályban lévő szövege szerint a megbízási alapján rendszeresen és személyesen munkát végzők a törvény alapján biztosítottak minősülnek.

A Kúria ítéletében kétszer is leszögezi, hogy az ügyfelem rendszeresen és személyesen munkát végzőnek minősül, a biztosítotti jogviszony létrejöttét azonban mégsem állapítja meg, az R.2 fent említett 7. § (1) bekezdésére tekintettel. Az R.2 7. § (1) bekezdése szerint ugyanis megbízás alapján rendszeresen munkát végzőnek azt kell tekinteni, akinek ugyanannál a munkáltatónál a megállapodás szerinti, vagy tényleges munkaideje az azonos, vagy hasonló munkakörre megállapított törvényes havi munkaidőnek a felét eléri; ha a munkaidő nem állapítható meg, keresete eléri az öregségi nyugdíj legkisebb összegének a felét. A Kúria szerint a becsatolt okiratok alapján sem a keresetre, sem a munkaidőre vonatkozó adatok nem állapíthatók meg, ezért a biztosítási jogviszony létrejöttét sem állapította meg. Fontosnak tartom kiemelni, hogy az elsőfokú bíróság által a jogviszonyra alkalmazott R.1 hasonló, a munkaidőre illetve keresetre vonatkozó feltételt már egyáltalán nem tartalmazott.

II.

A törvény előtti egyenlőség kérdésköre (Alaptörvény XV. Cikk (1) bekezdése)

1. Az ítélet alapjogsértő voltának bemutatása előtt szeretnék utalni a német Szövetségi Alkotmánybíróság önkényes jogalkalmazás tilalmával (*Willkürverbot*) kapcsolatos gyakorlatára. A magyar Alkotmánybírósághoz hasonlóan a német Szövetségi Alkotmánybíróság is igyekszik elkerülni, hogy „szuperbírósággá” váljon, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. Határozataiban hangsúlyozza, hogy a bíró ténybeli vagy jogi tévedése még nem tesz automatikusan alapjogsértővé egy bírói ítéletet, és ezért nem szolgáltat alapot alkotmányjogi panasznak sem. A téves jogértelmezésnek azonban léteznek olyan súlyos esetei, amelyek a bírói döntést önkényessé és ezáltal alapjogsértővé teszik.

A német Szövetségi Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez akkor állapítható meg, ha „egy nyilvánvalóan alkalmazandó szabályt figyelmen kívül hagynak, egy szabály tartalmát kirívóan félreértelmezik, vagy egyébként érthetetlen módon alkalmazzák.” (Ld. BverfG, 1 BvR 735/09 <10>) Ezekben az esetekben megállapítható a német Alaptörvény 3. cikkében foglalt jogegyenlőség sérelme, amely orvoslására az alkotmányjogi panasz a megfelelő eszköz.

2. Meggyőződésem szerint a Kúria önkényesen értelmezte a Tny. 37. § (4) bekezdését, és ezzel megsértette az ügyfelem törvény előtti egyenlőséghez való jogát, amelyet az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése deklarál. A Tny. 37. § (4) bekezdése kimondja, hogy a biztosítással járó jogviszonyok 1998. január 1. napját megelőző időtartamát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell biztosítási időként figyelembe venni. Az ügyfelem jogviszonyát ennek alapján a T. 10. § (3) és (5) bekezdései, valamint az R.1 8. § (1) bekezdése alapján kellett volna elbírálni, hiszen 1997. december 31-én ezek vonatkoztak a megbízási jogviszonyra, és ezek voltak hatályban. Ehelyett a Kúria a T. 10. § (1) bekezdésének és 54. § (1) bekezdés e) pontjának valamint az R.2 7. § (1) bekezdésének a megbízási jogviszony fennállta alatt hatályban lévő szövegét alkalmazta. Már itt is jelezni kívánom, hogy megbízóm munkavégzési ideje illetve kereste jórészt egykorú okiratokkal is verifikálható.

Véleményem szerint ez a jogértelmezés a jogszabály szövegével ellentétes. A Kúria átlépte a jogértelmezés határát. A jogértelmezés leple alatt valójában félretette a jogszabály szövegét, és újat alkotott helyette, vagyis átvette a jogalkotó szerepét. Ezzel megsértette az ügyfelem törvény előtti egyenlőséghez való jogát, amely – többek között – azt is magában foglalja, hogy a jogvitákat a mindenkire egyaránt kötelező, szigorú eljárási feltételek betartása mellett meghozott, szabályszerűen kihirdetett jogszabályok alapján bírálják el, és egy vitás ügy kimenetele nem függhet attól, hogy melyik bíróság/bíró előtt kerül elbírálásra.

Így az eljárások kimenetele bizonyos határok között előrelátható, ami a jogbiztonságot erősíti. Ebben az esetben a Kúria nem alkalmazta a jogot, hanem önkényesen megváltoztatta azt. Nincs olyan interpretációs módszer, amellyel arra az értelmezésre lehetne jutni, amit a Kúria a Tny. 37. § (4) bekezdésének tulajdonított.

1/20

A Kúria a teleologikus jogértelmezéssel akarta alátámasztani az álláspontját, azonban abból, hogy a jogalkotó nem akarta, hogy az 1997. december 31. napja előtt már megszerzett szolgálati idő elveszen, még nem következik szükségszerűen, hogy annak megállapításakor a jogviszony létrejöttékor és fennállásakor hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni. (Amennyiben mégis ezen jogértelmezés lenne helyes, nem lett volna mellőzhető az erre vonatkozó tényállási elemek tisztázása.)

Ha a jogalkotó a Kúria által alkalmazott megoldást akarta volna bevezetni, akkor bizonyára úgy fogalmazott volna, hogy a biztosítási jogviszonyok 1998. január 1. napját megelőző időtartamát a keletkezésüktől a megszűnésükig (vagy ha nem szűntek meg, akkor 1997. december 31-ig) hatályban lévő jogszabályok alapján kell figyelembe venni. A jogalkotó azonban egy másik megoldást választott.

A cél elérésére, azaz, hogy a korábban megszerzett szolgálati idő ne vesszen el az új törvény hatályba lépésével, ez a megoldás is alkalmas, azonkívül a jogalkalmazó hatóságok számára kedvezőbb, hiszen a biztosítási jogviszony fennállásának megállapításakor elegendő a vizsgálatot egyszer, az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján lefolytatni, és nem kell a jogszabályváltozások által kijelölt minden egyes időszakra nézve külön-külön elvégezni.

Tagadhatatlan tény, hogy ez a jogszabályi megoldás egyes személyekre nézve visszamenőleges hatályú jogalkalmazást jelent, az azonban csak akkor tilos, ha jogot von el, kötelezettséget állapít meg vagy tesz terheesebbé. (Megjegyzem, hogy a bíróság még egy jogot visszamenőlegesen elvonó vagy kötelezettséget visszemenőlegesen konstituáló jogszabályt sem tehet félre. Azt mindaddig alkalmaznia kell, amíg az Alkotmánybíróság meg nem állapítja az alaptörvény-ellenességét és meg nem semmisíti azt.)

Az ügyfelemet a Tny. 37. § (4) bekezdés kifejezetten kedvező helyzetbe hozza, hiszen így az R.1 rendelkezései vonatkoznak rá, és nem kell(ene) alkalmazni rá az R.2 7. § (1) bekezdését, **azaz nem kell(ene) bizonyítania, hogy munkaideje vagy keresete elérte az R.2-ben meghatározott mértéket. A Kúria ítélete ettől a jogalkotó által teremtett előnytől megfosztja ügyfelemet, amelyre ő 1998. január 1-je óta alappal számíthatott.**

Alappal bízhatott abban is, hogy a Tny. 37. § (4) bekezdés alapján az 1998. január 1. előtti időszakra 13 évet meghaladó, szolgálati időnek minősülő évet szerzett, amit az is bizonyít, hogy amikor betöltötte a rá irányadó nyugdíjkorhatárt, kérelmet nyújtott be a teljes öregségi nyugdíjra való jogosultságának megállapítása iránt, amihez 20 évnyi szolgálati időt kell igazolni. Meggyőződésem szerint ügyfelem szolgálati idő szerzése az 1998. január 1. napját megelőző időszakra a Tny. hatályba lépésekor, tehát 1998. január 1-jén megvalósult, jogerős bírósági ítéletben manifesztálódott, ezért szerzett jognak minősül, vagyis az Alaptörvény XIII. cikkében rögzített tulajdonjogi védelmet élvez, ami azt jelenti, hogy csak közérdekből korlátozható. A Kúria ítéletében ilyen közérdeket nem igazolt, ezért ügyfelem alkotmányos tulajdonjogát megsértette, pontosabban elvonta.

III.

A tisztességes eljáráshoz fűződő alapjog sérelme (Alaptörvény XXVIII. cikk)

A Kúria ítélete sérti ügyfelem tisztességes eljáráshoz való jogát. **A tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa, hogy a peres feleknek lehetőségük nyíljon a tényállás szempontjából releváns tények bizonyítására.**

A Kúria ítéletében kijelenti, hogy a becsatolt megállapodások alapján sem ügyfelem keresetére, sem a munkaidejére vonatkozó adatok nem állapíthatók meg.

Ügyfelem tekintélyes mennyiségű egykorú okirattal rendelkezik mind a keresetére mind a munkaidejére vonatkozólag.

Ezek beterjesztésére azonban a bíróság előtti eljárásban nem volt szükség, (a bíróság azok tételes becsatolását mellőzte) mivel a bíróság ügyfelem jogviszonyára a fentebb részletesen kifejtett okból nem az R.2 7. § (1) bekezdést, hanem az R.1 rendelkezéseit alkalmazta.

Ezen rendelkezések viszont, a munkaidő vagy kereset elszámolására vonatkozó bizonyítási, ellenőrzési szabályokat nem tartalmazzák, így elsősorban, a megbízási jogviszony létrejöttére, fennállására, a munkavégzés körülményeire és a jogviszony megszűnésére vonatkozó tényállási elemeket értékelte.

Tehát a Kúria önkényes jogértelmezése vezetett a bizonyítás szükségessé válásához, arra azonban a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 275. § (1) bekezdése szerint az eljárás felülvizsgálati szakaszában már nincs lehetőség. Éppen ezért a Pp. 275. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a döntéséhez szükséges tények nem állapíthatók meg, akkor a Kúria az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A Pp. ezen szabálya biztosítja, hogy maradéktalanul érvényesülni tudjon a bizonyításhoz való jog, és ne születhessen úgy ítélet, hogy azoknak, akikre az rendelkezést tartalmaz, nem volt lehetőségük az ítélet alapjául szolgáló tények alátámasztására vagy megcáfolására. Jelen esetben a Kúria ezzel a szabállyal ellentétesen cselekedett, és ezáltal megsértette ügyfelem tisztességes eljáráshoz való jogát, amikor kijelentette, hogy a biztosított jogviszony megállapításához szükséges tények nem állapíthatók meg, és ennek ellenére ítéletet hozott, ahelyett, hogy az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezte volna.

Valamely eljárás tehát nem lehet tisztességes, ha a jogát érvényesítő jogalany objektíve ki van zárva attól a lehetőségtől, hogy az eljárásban igényét megalapozó bizonyítékait felhasználja.

A Kúria ítélete az ügyfelem jogorvoslathoz való jogát is sérti. Az ítélet ugyanis megállapította, hogy az ügyfelem rendszeresen és személyesen munkát végzőnek minősült, a jogvita eldöntésének kulcsát azonban a munkaidő vagy a kereset mértékének megállapításában látta. Tehát: amennyiben a munkaidő vagy a kereset az R.2 7.§ (1) bekezdésben meghatározott mértéket eléri, ügyfelem biztosítottnak minősül; amennyiben nem éri el az előírt mértéket, akkor nem tekinthető biztosítottnak.

Azonban a munkaidő és a kereset kérdése – a Kúria önkényes jogértelmezése miatt – először csak a felülvizsgálati eljárásban merült fel, nem volt tárgya sem a közigazgatási hatósági, sem az elsőfokú bírósági eljárásnak.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a felülvizsgálati eljárásra az alperes kérelme alapján került sor. Azzal tehát, hogy a Kúria ezt a kérdést érdemben elbírált, ahelyett, hogy az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezte volna, megfosztotta az ügyfelemet a jogorvoslathoz való jogától, amelyet az Alaptörvény XXVIII. Cikk (7) bekezdése deklarál.

Nem ismeretlen számomra az Alkotmánybíróság gyakorlata, miszerint a jogorvoslathoz való jog nem foglalja magába a rendkívüli jogorvoslatokhoz való jogot.

Véleményem szerint azonban az a tény, hogy a munkaidő és a kereset kérdése csak az eljárás utolsó szakaszában merült fel, azt eredményezte, hogy ügyfelemnek sem közigazgatási, sem bírói jogorvoslat nem állt a rendelkezésére.

A Kúria ítélete tehát a rendes jogorvoslathoz való jogától fosztja meg az ügyfelemet, amelyet az Alaptörvény alapjogként ismer el.

IV.

A szociális biztonság kérdése (Alaptörvény XIX. cikk)

4. A szociális biztonság nem sorolható az alapjogok katalógusába. Ennek ellenére a konkrét esetben fellelhetők olyan aspektusok, amelyek összefüggésben állnak az alapjogok kérdéskörével is. A Kúria ítélete ügyfelemet a nyugdíjtól, azaz időskori megélhetési forrásától fosztja meg.

172

Az ügyfelem tizenhárom éven át dolgozott személyesen és rendszeresen az Erdei Termékeket Feldolgozó és Értékesítő Vállalat megbízottjaként, amelyet ítéletében a Kúria többször is elismert és megerősített.

Ezután még kilenc éven át végezte ugyanazt az erdei terméket felvásárló munkát, szintén saját ingatlanában, ugyanazon körülmények és feltételek között, egy szövetkezet irányítása alatt. Ez az időszak vita nélkül nyugdíjszerző éveknek minősült.

Az, hogy idős korára ellátás nélkül maradt, egyrészt azzal indokolható, hogy egykori foglalkoztatója, egy állami vállalat, feltehetően nem jelentette őt be a társadalombiztosítás hatáskörrel rendelkező szervénél (noha erre a foglalkoztatót jogszabály kötelezte), és ezért nem szerepel annak nyilvántartásában, másrészt a foglalkoztató megszűnt, és a levéltárban fellelhető iratanyagai között sem található ügyfelemre vonatkozó adat.

Ezen mulasztások következményeit most a Kúria, az állami igazságszolgáltatás letéteményese az ügyfelemre terheli, és a nyugdíjra való jogosultság megszerzésének lehetőségétől végérvényesen megfosztja azáltal, hogy nem a törvényben előírt jogszabályi rendelkezéseket alkalmazza az ügyében, illetve elzárja őt attól, hogy saját, gondosan megőrzött irataival megkísérelje bebizonyítani biztosított jogviszonyának fennállását.

Álláspontom szerint a rendszeres és folyamatos munkavégzése alapján –amelyet a Kúria is megállapított- jogot szerzett öregségi nyugellátásra.

V.

A jogállamiság kérdésköre (Alaptörvény Alapvetés B) cikk (1) bekezdése)

Vitathatatlan, hogy az ehhez kapcsolódó alaptörvényi szabályozás, az Alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata vagy az ehhez kapcsolódó szélesívű szakirodalom, nem talál utat az alkotmányjogi panasz megalapozott előterjesztéséhez.

A történeti tényállás viszont felvet olyan összefüggéseket, amely szerepet játszhat az alkotmányjogi panasz tárgyi súlyának megítélésénél.

Szűkebb értelemben a bírósági szervezet strukturális felépítése, annak funkcionális működése a jogállamisággal összefüggő kérdés is.

Álláspontom szerint a bírósági szervezet zavartalan funkcionális működése, a jogérvényesítés garanciális biztosítékaink tiszteletben tartása a jogállamisági territóriumát is érinti, **másrészt a funkcionális zavar alapjogi kérdéssé is válhat, ha a jogalanyok a funkcionális működési zavar okából, meg vannak fosztva a „tiszteességes eljárás” fogalomkörébe tartozó, törvény által biztosított eljárási cselekmények indítványozásának vagy végrehajtásának lehetőségeitől.**

Kelt Egerben, 2014. szeptember hó 29. napján

Tisztelettel:

Varga Jánosné
indítványozó